

I.ÚS 262/17 ze dne 20. 4. 2017**Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu**

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové, Davida Uhlíře (soudce zpravodaj) a soudce Tomáše Lichovníka o ústavní stížnosti Jaromíra Masaříka, zastoupeného Danielem Rosickým, B.A. LL.B., advokátem se sídlem v Praze, Jáchymova 26/2, proti usnesením Vrchního soudu v Olomouci č. j. 1 To 37/2016-59 ze dne 20. října 2016 a Krajského soudu v Brně č. j. 8 Nt 601/2016-49 ze dne 24. května 2016, za účasti Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně jako účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

1. Stěžovatel se v řízení před Krajským soudem v Brně domáhal vyslovení účasti na rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci. V roce 1972 proti němu bylo zahájeno trestní stíhání pro pokus vraždy a přípravy padělání a pozměňování veřejné listiny. Toto stíhání bylo následně zastaveno. Podle stěžovatele bylo trestní stíhání politicky motivováno, ve skutečnosti byl jako emigrant stíhán pro trestný čin opuštění republiky. Krajský soud návrh zamítl pro opožděnost, neboť dle jeho mínění je na věc třeba použít dvouleté lhůty podle § 6 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci.
2. Vrchní soud v Olomouci na základě stížnosti nynějšího stěžovatele rozhodnutí krajského soudu zrušil a o věci rozhodl tak, že je návrh opožděný podle § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci. Podle vrchního soudu by bylo možné postupovat podle § 33 odst. 2 tohoto zákona, jak stěžovatel žádal, pouze tehdy, pokud by ve věci stěžovatele nebylo zahájeno trestní stíhání. To zahájeno bylo, takže je třeba postupovat podle speciální úpravy v § 33 odst. 1, které upravuje dvouletou lhůtu, která uplynula v červenci 1992.
3. Proti rozhodnutí vrchního a krajského soudu stěžovatel brojil ústavní stížnostmi, neboť se domníval, že jimi došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces, soudní ochranu a rovnost v právech. Porušení těchto práv stěžovatel spatřoval v tom, že obecné soudy zásadně nesprávným způsobem vyložily rehabilitační předpisy a nezhlednily jejich účel. Stěžovatel v roce 1969 emigroval; v roce 1972 se jako doprovod své manželky na hranicích mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou dostal do potyčky s příslušníky Pohraniční stráže. Při ní byl postřelen a pohraničnický přenesen z rakouského území zpět na území československé (pro toto zneužití pravomoci byli odsouzeni rozsudkem Okresního soudu v Břeclavi č. j. 1 T 76/2007-747 ze dne 23. 10. 2007). Proti stěžovateli bylo zahájeno trestní stíhání a byl vzat do vazby. Následně bylo trestní stíhání zastaveno a stěžovatel byl letecky přepraven do Madridu, kde byl vykázán z letadla.
4. Podle stěžovatele je ve věci možné užít § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci. Ten se vztahuje jak na případy, kdy nebylo zahájeno trestní stíhání, tak i na případy, kdy zahájeno bylo. Naopak § 33 odst. 1 tohoto zákona užít nelze, protože se vztahuje pouze na případy, kdy nedošlo k nezákonnému zbavení svobody. Nadto odst. 2 dopadá na případy méně intenzivních zásahů, není tedy důvod, proč by podle něj (tedy za méně přísných podmínek) nemohla být rehabilitována intenzivnější porušení práv (dochází k upřednostnění osob, které nebyly trestně stíhány). In eventum stěžovatel navrhnul zrušení § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci, neboť dvouletá lhůta je v rozporu s účelem zákona a nadměru omezuje možnost uplatnění rehabilitačních nároků (opět by došlo k upřednostnění osob, které nebyly trestně stíhány).
5. Ústavní soud se seznámil s ústavní stížností, napadenými rozhodnutími a spisem krajského soudu; dospěl k závěru, že se jedná o návrh přípustný, avšak zjevně neopodstatněný. Zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti, přes její ústavněprávní rozměr, může mimo jiné plynout také z předchozích rozhodnutí Ústavního soudu, řešících shodnou či obdobnou právní problematiku [usnesení sp. zn. Pl. ÚS 24/02 ze dne 24. 9. 2002 (U 31/27 SbNU 341)].
6. Podstatou sporu mezi stěžovatelem a vrchním soudem je otázka, zda se na stěžovatele může uplatnit § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci. Stěžovatel míní, že ano, neboť text "ustanovení tohoto zákona se užije obdobně k rehabilitaci a odškodnění osob nezákonně zbavených osobní svobody ... i když nebylo zahájeno trestní stíhání..." lze ve spojení "i když" vyložit tak, že dopadá i na případy, v nichž trestní stíhání zahájeno bylo. Vrchní soud zastává názor opačný.
7. Zákon o soudní rehabilitaci v zásadě upravuje čtyři okruhy případů: (1) Zrušení pravomocných odsouzení ze zákona pro trestné činy podle § 2 tohoto zákona. Zde lhůta stanovena není. (2) Zrušení pravomocných odsouzení na návrh v přezkumném soudním řízení pro trestné činy podle § 4 tohoto zákona. Zde lhůta stanovena je (§ 6 odst. 1). (3) Pokračování zastavených trestních stíhání pro trestné činy podle § 2 a § 4 na návrh. Zde lhůta stanovena je (§ 33 odst. 1). (4) Rehabilitace a odškodnění osob nezákonně zbavených osobní svobody nebo majetku v souvislosti s trestnými činy podle § 2 a § 4. Zde lhůta výslovně stanovena není (§ 33 odst. 2).

8. Úprava § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci slouží jako zbytková kategorie pro ty případy, kdy rehabilitace není možné dosáhnout v řízení podle oddílu druhého a třetího zákona o soudní rehabilitaci (tj. zrušení rozhodnutí ze zákona či v přezkumném řízení), případně podle § 33 odst. 1 tohoto zákona. Tomu odpovídá i její účel jejího doplnění do vládního návrhu zákona o soudní rehabilitaci [srov. zpravodajskou zprávu ke společně zprávě sněmovních výborů (tisk 361) na 27. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů dne 20. 4. 1990, V. volební období Federálního shromáždění ČSSR; stenoprotokoly jsou ke dni rozhodnutí dostupné na www.psp.cz].

9. Stěžovatel se dovolával toho, že proti němu bylo vedeno trestní stíhání pro trestný čin uvedený v § 2 zákona o soudní rehabilitaci. Pro tento trestný čin však nebyl odsouzen, odsuzující rozsudek tak nemohl být podle § 2 tohoto zákona zrušen. Za takového stavu se stěžovatel mohl a měl domáhat pokračování trestního stíhání podle § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci, jak uvedl vrchní soud.

10. K námitkám stěžovatele proti zákonné lhůtě lze odkázat na dříve vyslovený názor Ústavního soudu k dvouleté lhůtě podle § 6 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci. Tento zákon byl prvním z rehabilitačních zákonů, jehož účelem bylo umožnit rychlé přezkoumání případů osob protiprávně odsouzených. Tendenci rehabilitačního předpisu urychlit cestu ke zmírnění následků křivd odpovídá na druhé straně zjevná tendence vymezit pro uplatňování rehabilitačních nároků určitý časový rámec. Ústavní soud může pouze rušit neústavní předpisy, případně jejich části, jeho úkolem není reparovat následky, které nastaly tím, že navrhovatel neuplatnil své právo ve stanovené lhůtě. Rušení lhůt porušuje zásady právního státu, neboť významně zasahuje do principu právních jistot, který je jednou ze základních náležitostí současných demokratických právních systémů. Lhůta sama o sobě nemůže být protiústavní. Může se však takto jevit s ohledem na konkrétní okolnosti. Chování navrhovatele je subjektivním prvkem, na základě kterého nelze napadenému ustanovení přičítat neústavnost [nález sp. zn. Pl. ÚS 46/2000 ze dne 6. 6. 2001 (N 84/22 SbNU 205; 279/2001 Sb.)].

11. Ústavní stížnost neuvádí žádné konkrétní okolnosti, pro které stěžovatel podal návrh podle zákona o soudní rehabilitaci až v roce 2016 (tj. více než 26 let od účinnosti zákona). Stěžovatel je přitom povinen tvrdit a argumenty podporovat námitky protiústavnosti aktů veřejné moci, jejichž zrušení se domáhá [srov. § 34 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a usnesení sp. zn. II. ÚS 632/06 ze dne 24. 10. 2006 (U 12/43 SbNU 639)]. Za takového stavu lze dospět k závěru, že ústavní stížnost zjevně neobsahuje argumentaci způsobilou zpochybnit ústavnost lhůty podle § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci.

12. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud odmítl ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 20. dubna 2017

Kateřina Šimáčková v. r.
předsedkyně senátu